

Vejle/København, 17.09.2013
SSM/MHK/bha_Prof2-Høringssvar2

Høringssvar

vedr. lov om ændring af folkeskoleloven, lov om ungdomsskoler og musikskoleloven og forskellige andre love.

Sammenfatning

Som tænketank for pædagogik og dannelse er SOPHIA selvsagt optaget af arbejdet med en ny folkeskolereform. Vi ønsker med dette høringssvar at kommentere de relevante punkter samt komme med nogle mere generelle bemærkninger, som vi håber, kan mane til besindighed i forhold til såvel indgåelse som gennemførelse af dette forslag.

SOPHIA er en partiuafhængig tænketank, og vi indgår meget gerne i samarbejder omkring videreførelsen af folkeskolen og den fortsatte refleksion derover.

Marie Hyltdgaard Kjeldsen,
konsulent, stud.pæd.phil.
Projektleder

Stig Skov Mortensen,
BA phil., stud.pæd.phil.
Projektmedarbejder

Generelle betragtninger

I SOPHIA - tænketank for pædagogik og dannelse -, er vi med udgangspunkt i pædagogik, dannelse og demokrati meget optagede af udviklingen i den danske folkeskole samt de institutioner, den omgives af og samarbejder med. Vi har ad flere omgange, mest markant med vores konference den 7. maj 2013 om alternativer til reformen, og det efterfølgende udsendte debathæfte "Alle børns folkeskole" (www.kortlink.dk/cweh), forsøgt at sætte fokus på nødvendigheden af at få en debat om folkeskolens formål.

Hvis man ønsker at reformere en så stor institution som folkeskolen, må det være et rimeligt krav at stille til de ansvarlige politikere, at de helt og fuldt fortæller, hvad de mener, der bør være formålet med skolen, og at de tør lade deres holdning komme i spil i en offentlig debat. En sådan debat om folkeskolens formål har det ikke på noget tidspunkt været muligt at få inddraget politikerne i, hvorfor vi indledningsvis må bemærke, at der synes at være et demokratisk underskud samt et pædagogisk problem i hele det grundlag, som lovforslaget hviler på. Folkeskolen er hele befolkningens, og ændringer af den er derfor også noget, man bør være varsom med. Et centralt spørgsmål til ønsket om denne reform kunne være: Lever folkeskolen ikke længere op til sit formål?

Reformforslaget kommer tillige oven på en meget turbulent tid med reform af læreruddannelsen, pædagoguddannelsen og en konflikt, der varede i flere uger i foråret. Dette er med til at bidrage til det demokratiske underskud, som vi mener, dette forslag er udtryk for.

Dette høringssvar er opstillet med udgangspunkt i de i lovforslaget anførte 'Almindelige bemærkninger', da vi i SOPHIA, som antydnet ovenfor, ønsker at fremlægge faglige kommentarer og argumenter for nogle helt grundlæggende problematikker i det samlede fremlagte lovforslag til reform af vores fælles folkeskole. Der vil være en sammenhæng mellem kommentarer til de 'Almindelige bemærkninger' og eventuelle konsekvenser i forhold til de i lovforslaget konkrete ændringsforslag, men disse er ikke angivet i nærværende høringssvar.

1. Indledning

Kommentar til 1. Indledning

Der står i indledningen, at vi har en god folkeskole i Danmark. Der står også, at den skal udvikles, så den bliver endnu bedre. Dette afsæt kræver ikke umiddelbart den største reform af folkeskolen i nyere tid. Det er vores opfattelse, at der med reformen ikke blot lægges op til udvikling, men derimod radikal ændring af formålet med skolen. Det er uhørt, at formålsparagraffen ikke sættes til debat, og det er os uforståeligt, hvordan indholdet i lovforslaget kan gennemføres under den eksisterende formålsparagraf. Det fremgår af teksten i indledningen, at formålet med, at eleverne skal have et højere fagligt niveau, og dermed med reformen er, at "...vi kan klare os i den stigende internationale konkurrence" (lovforslaget s. 19). Vi mangler både en politisk og en fagligt begrundet argumentation for, hvordan sådan et konkurrencemål kan indeholdes i den gældende formålsparagraf.

Dette underbygges yderligere af, at man i reformteksten ikke som en central del af det indledende grundlag kredser om skolens formål, men i stedet om 'mål' og såkaldte 'politiske mål'. Her gøres det klart, at man ønsker at fremme respekten for lærerens praksis, hvilket vi i SOPHIA bifalder. Desværre nævnes det eksplicit, at de politiske mål skal understøtte en 'systematisk evaluering' af den tilbudte undervisning. En sådan trang til systematik synes ikke at passe med en øget respekt for - og tillid til - lærerens praksis. Denne trang til systematik slår tillige igennem i ønsket om enkle mål, hvilket gælder i forhold til blandt andet forældrene (lovforslaget s. 28), fagene (lovforslaget s.20) og folkeskolen i sin helhed (lovforslaget s. 20). Det er en uheldig udvikling, hvor ønsket om mere gennemsigtighed og større grad af evaluering overskygger for muligheden for helhedsorienterede beskrivelser af komplekse forhold.

Om udspillet 'Gør en god skole bedre', står der, at det er udfærdiget på baggrund af en lang række danske og internationale undersøgelser, uden at disse i øvrigt nævnes. Vi mener, at man som et minimum bør oplyse, hvilke undersøgelser der er tale om, og også vise, hvordan man bruger undersøgelse til at understøtte de politiske målsætninger, der arbejdes efter. Når det blot står som en henkastet bemærkning, kommer både udspillet og nærværende lovforslag til at fremstå anonymt og postulerende. Der står ydermere, at udspillet, med reference til de ukendte undersøgelser, "...bygger på den bedst tilgængelige viden om, hvorledes der opnås gode resultater i skolen..." (lovforslaget s.19), I det citerede bliver det tydeligt, hvilket syn på skole, undervisning og læring der ligger til grund for hele reformen.

Kommentar til 1.1 Lovforslagets hovedpunkter

Der nævnes et ønske om at hæve det faglige niveau særligt i dansk og matematik, men der savnes begrundelse for, hvorfor netop disse to fag er udvalgt. Derudover savnes der en udbygning af, hvordan dette øgede niveau skal forstås. I aftaleteksten af 7. juni 2013 opgøres der under punkt 4.1 fire resultatmål, der omtales som værende "...få, kvantificerbare nationale mål (...), som skal være det centrale afsæt for regeringens dialog (...) om folkeskolens

udvikling" (aftaleteksten s. 22). Disse få kvantificerbare mål ses så som værende grundlaget for gennemførelsen af de politiske mål, der ligeledes nævnes i reformteksten. Der spørges derfor til, hvorvidt disse fire resultatmål stadig skal udgøre det centrale afsæt, og hvorvidt disse resultatmåls reducere af fagene dansk og matematik til kompetencerne at kunne læse og regne (jvf. aftaletekstens første af fire resultatmål s. 23) også ligger til grund for reformtekstens særlige fokus på dansk og matematik. Fagene dansk og matematik indeholder langt mere, og abstraktionen over deres respektive genstandsfelter er langt bredere, end hvad der kan opskrives i 'få, kvantificerbare mål', hvorfor det undrer, at man tilsyneladende er uklar omkring, hvad der menes, når man udtrykker, at det faglige niveau skal øges, særligt i dansk og matematik.

2. Lovforslagets indhold

Kommentar til 2.1 En længere og mere varieret skoledag

Særskilte kommentarer til dette punkt gives ikke. I stedet vil hvert enkelt punkt blive diskuteret som nedenstående.

Kommentar til 2.1.1 Mere undervisning i fagene

Faget natur/teknik omtales ganske korrekt som "...et vigtigt dannelsesområde for alle elever" (omend erhvervsreferencen må anses som værende overflødig), hvorfor det undrer, at man så blot omtaler de praktiske/musiske fag som understøttende den faglige udvikling og de andre fag (særligt dansk og matematik). De praktiske/musiske fag er i høj grad også i besiddelse af den intrinsiske værdi, der ligger i opøvelsen i - og læren om - de kulturfænomener, som vi til stadighed frembringer og fortolker. Man kan formulere kritikken således: Eleverne bør ikke have musikundervisning, fordi de så kan koncentrere sig bedre i matematik; de bør have musikundervisning, fordi musik er en helt central del af såvel vores kulturhistorie som vores kulturelle udtryk iøvrigt. Lignende forhold gør sig gældende for de øvrige praktiske/musiske fag omend med eventuelle let ændrede argumentationer, og dette forhold underkendes stærkt i den nuværende formulering.

Kommentar 2.1.2 Understøttende undervisning

Begrebet 'understøttende undervisning' er, trods dets store betydning for den fremlagt reform, ikke defineret særlig godt, hvilket nok skyldes hensynet til den enkelte skoles egen planlægning af sådanne foranstaltninger, men det giver desuden det problem, at skellet mellem undervisning og understøttende undervisning ikke udtrykkes. Det giver en række uklare formuleringer, når man indlejrer et skel mellem begreberne uden samtidig at gøre rede for, hvori dette skel består. Samtidig giver det problemer, idet man lægger op til, at yderligere faggrupper, der vil blive ansat til at varetage den slags aktiviteter, ikke får en undervisningskompetence (jvf. afsnit 2.4). Vi ønsker derfor, at man præciserer, hvorledes understøttende undervisning adskiller sig fra undervisning.

Kommentar til 2.1.3 Bevægelse

Det er positivt at ville fremme børns og unges sundhed. Det er også fint i den sammenhæng at sætte fokus på bevægelse, men i stedet for delvist at binde det på et mål om at "...understøtte motivation og læring i skolens fag", så kunne man godt tillægge det en større værdi i sig selv, at børn bevæger sig, spiller og leger. Derfor synes kravet om ca. 45 minutters daglig motion og bevægelse måske også lidt rigtigt. I stedet kunne man overveje at tænke i helt andre baner ved drastisk at forbedre skolernes tilbud i forhold til bevægelseslege. Dette kombineret med længere frikvarterer kunne være en alternativ måde at aspirere til børns fysiske udfoldelse.

Kommentar til 2.1.4 Lektiehjælp og faglig fordybelse

Overordnet kan man sige om dette punkt, at der mangler en helt grundlæggende diskussion af lektiebegrebet samt en præcisering af, hvad der menes med faglig fordybelse.

Det er i det konkrete forslag uklart, hvad der er formålet med lektiehjælpen, og der tages heller ikke hensyn til, at der mange steder allerede eksisterer lektiecaféer - mange steder med endnu flere tilbudte timer end beskrevet i lovforslaget. Der er således ikke umiddelbart tale om en opgradering og styrkelse af skolernes muligheder for at tilbyde lektiehjælp, hvilket kan undre, da det af ministeren flere gange er fremhævet som en af de helt store fornyelser og forbedringer i forslaget. En anden ting, der kan undre omkring lektiehjælpen, er, at man mange steder lokalt er meget langt i arbejdet med lektiehjælp, et arbejde, der har været i gang siden 1980'erne, hvor man lavede en del forsøgsvirksomhed på området.

Kommentar til 2.1.5 Den åbne skole

At skolen åbner sig mod det omgivende samfund, lyder smukt og oplagt. Hvis man opfatter skolen som en kulturinstitution, hvor der arbejdes med menneskers dannelse og udvikling, kan skolen og det omgivende samfund berige hinanden i forskellige former for samarbejde. I forslaget nævnes inddragelse af idræts-, kultur- og foreningslivet, ligesom det foreslås, at folkeskolens samarbejde med musik-, kunst- og kulturskoler gøres til en forpligtelse. Et af de spørgsmål, der dukker op i denne sammenhæng, er økonomi - hvordan skal disse samarbejder finansieres? Et andet spørgsmål handler igen om formål, for hvorfor er det nødvendigt at formalisere og stille krav om sådanne samarbejder? Hvad ligger der i, at en skoleleder kan tillade, at elever bytter valgfag på skolen ud med undervisning i musikskole eller elitetræning i en sportsforening? Hvordan skal det finansieres?

Man kan frygte, at dette ikke blot er en åbning af skolen mod det omgivende samfunds muligheder, men også en åbning for brugerbetaling på visse 'ydelser' i folkeskolen. Hvis denne frygt er begrundet, kan man let forestille sig, at elever fra mindre bemidlede hjem får deres undervisning på skolen, mens de elever, hvor forældrene har råd, kan opfylde deres undervisningspligt ved at gå til mere specialiserede undervisningstilbud. I en sådan situation vil forslaget være i direkte modstrid med målet om, at alle elever skal have mulighed for at udfolde deres potentiale, uanset hvor de bor, og hvem deres forældre er.

Derudover er det vigtigt at man får debatteret, i hvilken grad skolerne skal være åbne over for samfundets øvrige institutioner. Uddannelse er også et frirum og en mulig kritik af det bestående, hvorfor skolen ikke skal agere serviceorgan for andre kulturinstitutioner. Professor i 'educational theory and policy', Gert Biesta, kalder denne proces for en dialog mellem barn og verden, der er drevet af den modstand, der ligger i en omkringliggende virkelighed, man ikke selv har skabt eller er herre over. Derfor er det eksplicitte fokus på eliteidrætsudøvelse et punkt, hvor man bør diskutere, hvorvidt skolen skal opfylde målene for andre kulturinstitutioner i stedet for at fokusere på at danne rammen om tilblivelsen af nye individer i et komplekst samfund med en stor mængde forskellige tilbud.

2.2 Bedre udskoling og overgang til ungdomsuddannelser

Kommentar til 2.2.1 Bedre mulighed for valgfag

'Bedre mulighed for valgfag' eller bedre mulighed for tidligere specialisering frem mod først valg af ungdomsuddannelse og dernæst erhvervslivet? Der er stor forskel på, om det gøres muligt lokalt at oprette nye valgfag med udgangspunkt i gruppen af elever og de aktuelle interesser og muligheder, eller om man, som det står beskrevet i forslaget, åbner op for kommunalt at oprette nye valgfag med den indbyggede twist, at sådanne kommunale beslutninger kan bruges til at skabe profillinjer i udskolingen.

Forslaget slår fast, at der ikke brydes med den udelte skole, da man ikke må ombryde klasser og dele eleverne ind efter 'standpunkt, evner og øvrige forudsætninger' (lovforslaget s. 25). Med den åbning, der er beskrevet omkring linjer og toninger, er der ikke noget i teksten, der forhindrer en kommune i at oprette hhv. boglige og praktiske linjer, og så bevæger vi os pludselig ud i en pædagogisk gråzone.

Kommentar til 2.2.2 Eliteklasser i idræt

Vi mener ikke, at det hører hjemme under folkeskolens formål at oprette eliteklasser, hverken i idræt, musik eller andre fagområder. Vi er enige i, at man i skolen må udfordre alle elever der, hvor de er. Dette arbejde bør være en del af lærernes pædagogiske og didaktiske arbejde med dannelse og undervisning i skolen. Den danske folkeskole er for alle børn, og vi mener, at det er et brud med grundtanken i den udelte skole at oprette eliteklasser. Vi er klar over, at delingen ikke sker som et fravalg af elever med svage forudsætninger i skolens fag, men som et tilvalg af elever med særlige evner inden for fx en idrætsgren, og at der derfor sandsynligvis ikke teknisk set vil være tale om lovbrud. Udfaldet i praksis er imidlertid det samme - man indsnævrer normalitetsbegrebet ift. folkeskolens rummelighed. Det er lidt paradoksalt, at man i den ene ende af skalaen (der hvor segregering koster penge) ønsker en øget inklusion uden egentlig hensyntagen til pædagogiske og menneskelige konsekvenser, og i den anden ende skal der opfordres til, at de med særlige talenter kan samles i grupper for at dyrke et talent.

Kommentar til 2.2.3 Afsluttende prøve i faget idræt

Når det foreslås, at den udtalelse, som elever i folkeskolen i dag får som bedømmelse af deres indsats i faget idræt, skal erstattes af en standpunktskarakter, er det helt i tråd med det læringssyn, der ligger til grund for hele lovforslaget.

Vi efterlyser en debat om, at idrætsfagets indplacering som prøvefag ifølge lovforslaget skulle kunne "...styrke idrætsfagets status og øge elevernes faglige udbytte af undervisningen..." og ønsker som et minimum svar på, hvordan man forestiller sig, at en prøve og en karakter kan øge det faglige udbytte af undervisningen?

Kommentar til 2.2.4 Fornyelse af folkeskolens afgangsprøve

Vi er meget enige i nødvendigheden af at kigge på den overgang, eleverne er i, når de afslutter folkeskolen. Vi skal ikke her kommentere yderligere på de problematikker, som omfatter hele dette overgangsfelt, men anspore til, at man fra politisk side sørger for, at der i efterårets arbejde med erhvervsuddannelserne tages højde herfor og ikke mindst, at man sørger for en ordentlig og reel offentlig debat om de politiske tanker, inden man står på tærsklen til vedtagelse af en reform, som det er sket med de andre reformer på uddannelsesområdet.

Og så til afgangsprøverne. Som praksis er i dag, skal eleverne reelt ikke bruge deres afgangsbevis til noget, da beslutninger om deres videre færd efter folkeskolen er truffet flere måneder inden afgangsprøverne finder sted. Det er egentlig også fint nok at ændre navnet til bevis, men vi er bekymrede over, at forslaget præges af en tanke om, at ethvert individ må shoppe i det store uddannelsessupermarked og altid sørge for at dokumentere, hvad der er købt i eget design af uddannelsesmæssig profil. Det kan måske se tilforladeligt ud, men retningen er klar; når argumentet for, at eleverne på deres bevis skal kunne få vedhæftet dokumentation for fag eller kurser gennemført i fx ungdomsskolen, har som formål at '...være til brug for elevernes videre færd i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet' (lovforslaget s. 27), så er uddannelse og viden ikke til for menneskers dannelse og almene udvikling, men får kun værdi som instrument til ens videre færd. Dette eksempel viser så fint, at mange af de specifikke forslag i reformen er et udtryk for en fuldstændig cementering af skolen som et sted for instrumentel læring til gavn for konkurrencestaten. Hvis dette syn på skole og uddannelse fastholdes, anbefaler vi en omskrivning af formålsparagraffen, da der som et minimum bør være sammenhæng mellem formål og indhold. Og i forlængelse heraf vil vi advokere for nødvendigheden af en bred og længerevarende debat, hvor mange kan komme til orde og flere sider kan blive fremlagt.

Ved et første blik på dette afsnits overskrift kunne man tro, at der blev lagt op til en udvikling af selve prøveformerne. Vi vil anbefale, at man åbner op for lokale forsøg med alternative prøveformer.

Kommentar til 2.3 Forældreansvar

Forslaget ændrer sådan set ikke ved den nuværende opfattelse af, at skole og hjem bærer et fælles ansvar for at leve op til folkeskolelovens formål, og, kunne man tilføje, for at sikre elevens trivsel. Vi er enige i at fastholde dette fælles ansvar. Det kan være fint, at skolebestyrelsen laver principper for dette fælles ansvar, men den vigtigste faktor må være, at lærerne (som vi betragter for værende skolens undervisende personalegruppe), kan varetage og har tid til at samarbejde med forældrene. Det kan være en stor opgave ift. nogle hjem/forældre, og det er uklart, hvordan man inden for lovforslagets rammer ressourcemæssigt kan sikre denne tid? Vi forudser, at det politiske svar vil være, at det er et kommunalt anliggende, hvad angår ressourcer, hvilket vi formelt set medgiver. Alligevel kunne det være ønskværdigt og klædeligt med en politisk ydmyghed over for de mange ting, der ressourcemæssigt, og som konsekvens af reformen, må prioriteres kommunalt og lokalt,

herunder tiden til forældresamarbejdet, som vi frygter, kan blive nedprioriteret. En situation, hvor der ikke er tid nok til samarbejdet, kan komme til at betyde, at lærerne enten gør det alligevel og dermed gratis, eller at det ikke gøres, og dermed lever man ikke op til loven.

Kommentar til 2.4 Kvalifikationskrav i folkeskolen

Der står i den almindelige bemærkning til kvalifikationskrav, at lærerne i folkeskolen har ansvaret for, at der er sammenhæng i undervisningen, både i fagene og i den såkaldte understøttende undervisning (den kunstige og uhensigtsmæssige opdeling er kommenteret under afsnit 2.1.2 om understøttende undervisning). Samtidig med dette læreransvar bliver der i lovforslaget åbnet op for, at pædagoger og andre medarbejdere, som i øvrigt ikke beskrives nærmere, kan varetage dele af undervisningen sammen med læreren eller alene. Alene dog kun de understøttende undervisningsaktiviteter, i hvert fald på mellemtrin og i udskolingen. Med den tidsmæssige udvidelse, der er lagt op til med længere skoledag, er det indlysende, at det ikke er en mulighed, men en nødvendighed, at der er andre end lærerne, der varetager undervisning i skolen, da lærernes samlede arbejdstid jo ikke er udvidet. Samtidig kræver det naturligvis en høj grad af koordinering de forskellige faggrupper imellem, hvilket dog ikke nævnes og derfor desværre heller ikke skitseres.

Det er ikke muligt i lovforslaget at finde noget om formålet med at indtage andre faggrupper i arbejdet med undervisning i folkeskolen. I og med, at en læreruddannelse har (eller i hvert fald tidligere havde) til formål at uddanne til et integreret pædagogisk og didaktisk arbejde med elever i folkeskolen, kan grunden ikke findes i faglige argumenter om, at der i skolen er opgaver, som læreren ikke kan varetage. Vi kan derfor ikke se anden begrundelse end den økonomiske i forbindelse med udvidelsen af skoledagen. En udvidelse, der ønskes gennemført med argumenter som mere og bedre undervisning. Vi undrer os over, hvordan dette hænger sammen med, at ikke-læreruddannede skal varetage store dele af den mere undervisning.

Slutteligt i bemærkningen står der, at 'Pædagoger og medarbejdere med andre relevante kompetencer tillægges ikke undervisningskompetence under udførelsen af disse opgaver' (Lovforslaget s. 29). Det er meget uklart, hvad det egentlig er, disse medarbejdere skal ansættes til at lave. Hvis ikke det er undervisning, hvad er det så? Vi efterspørger større tydelighed om, hvilke opgaver det er, man politisk ønsker løst i forbindelse med undervisning i skolen. For at kunne skitsere dette tydeligt kræver det i vores øjne en grundig debat af begreber som fag, faglighed, undervisning, læring og dannelse. En sådan debat deltager vi gerne i.

Kommentar til 2.4.1 Nærmere om permanentgørelse og afgrænsning af skolestartforsøgene

Når der i 2.4.1 berettes om succes med tæt samarbejde mellem lærere og pædagoger i indskolingen lyder det flot og besnærende. Der er imidlertid det problem, at præmissen for det succesfulde samarbejde ikke gøres eksplicit, hvilket gør læserens medbedømmelse meget

svær. Der forsøges indledningsvis i afsnittet med et formål, der handler om '...at give mulighed for bedre indholdsmæssig sammenhæng i de yngste børns samlede skoledag...' Hvad er det, der gør, at lærerne i indskolingen ikke kan sikre en sådan indholdsmæssig sammenhæng? Ifølge forslaget skal lærere og pædagoger sidestilles og være fælles om indskolings-elevernes længere skoledag. Vi antaster ikke tanken om samarbejde mellem lærere og pædagoger, fx om den daglige overgang mellem skole og SFO, men vi er bekymrede over den tendens, som dette forslag er en del af, nemlig at vi med den længere skoledag ikke lærer vores børn, at der er forskel på arbejde og fritid. Det er fint, at man også i skolen arbejder praktisk og medtænker kroppen i elevens arbejde med de faglige stofområder. Problemet er, at de elementer kommer til at erstatte de fritidsaktiviteter, der indtil nu har været placeret i fritids- og SFO-regi, og derved får de en helt anden rolle og værdi. Denne problematik ville være kommet frem, hvis der forud for - eller samtidig med - det politiske arbejde med reformen var blevet åbnet op for en debat om hhv. skolens og fritidslivet rolle i børns dannelse og udvikling. Vi kan derfor blot endnu en gang beklage den politisk valgte udelukkelse af den offentlige debat forud for vedtagelse af så stor en reform, som der her er tale om.

Kommentar til 2.5 Mål om fuld kompetencedækning

I forlængelse af vores kommentar til 2.4, skal det her blot kort fremhæves at der synes at være et misforhold mellem ønsket om pædagoger som undervisere i folkeskolen og så det beskrevne mål om fuld kompetencedækning. Hvis pædagoger skal have uddannelse svarende til linjefag, hvad er da begrundelsen for at have to fagligheder repræsenteret i skolens undervisning? Vi ønsker at høre argumenterne herfor, da vi umiddelbart ikke kan se andre, end at det er billigere at ansætte en pædagog end en lærer.

En anden ting, der giver anledning til kraftig undren, er at der i forslaget er oplyst en række ting, som der udover fag skal gives efteruddannelse i. "...fx it i undervisningen, klasseledelse, inklusion, dansk og matematik mv." (lovforslaget s. 30). Det der springer mest i øjnene her er klasseledelse, som er en metode, hvilket man ikke kan lovgive om, medmindre man ophæver lærernes metodefrihed!

Nævnte forslag er et ambitiøst ærinde, der dog desværre mangler et grundlag for at kunne hævde, at "Lærere, som har en faglig fordybelse i faget, vil sikre, at eleverne møder en undervisning af endnu højere faglig og pædagogisk kvalitet" (lovforslaget s. 30, vores fremhævning). Hvad forstås der her ved 'pædagogisk kvalitet'? Er det blot ønsket om en øget læring, der skinner igennem eller udtrykker man her et dybere syn på lærerens rolle som formidlende et særligt stof? Dette bør præciseres, da det citerede i sin nuværende form ikke giver mening.

Derudover kan man godt stille spørgsmålstegn ved muligheden for gennemførelse uden yderligere midler end de nævnte 1 mia. Forslagets stillere må have et begreb om, hvor mange lærere, der inden 2020 skal have en ekstra uddannelse, og derfra bør kunne drages et mere præcist økonomisk forhold end det nævnte."

Kommentar til 2.6 Regelforenklinger

Fint med mere lokal autonomi, men det hjælper jo ikke meget, hvis de fælles mål, der udstikkes, er fastlagte ud fra politiske og ikke pædagogiske hensyn og samtidig er så snævre, at de ikke kan afviges fra. Deres kvantificerbarhed gør dem yderligere operationelle i forhold til at kunne evaluere og tjekke, hvorvidt overholdelsen nu også sker planmæssigt. Dette er således et udtryk for, hvorledes regelforenklingerne er gået for vidt, idet de på det nærmeste antager karakter af dogmer.

Kommentar til 2.6.1 Enklere styring af timetal

Ingen kommentarer.

Kommentar til 2.6.2 Afskaffelse af loft over daglig undervisningstid

Vores kommentar til dette afsnit er dækket ind af kommentarerne i afsnittene 2.1.1 - 2.1.5.

Kommentar til 2.6.3 Fælles ledelse

I forholdet til nye og bredere rammer for fælles ledelse spørges der til grundlaget for denne beslutning? Ud fra hvilke hensyn ønsker man dette ændret?

Kommentar til 2.6.3 Skolebestyrelser

Ingen kommentarer udover, at kapitelnummeret er det samme som foregående afsnit.

Kommentar til 2.6.5 Afdelingselevråd

Alle tiltag, der kan fordre og muliggøre elevers arbejde med og deltagelse i demokratiske processer må støttes og anbefales. Tanken om afdelingselevråd er god.

Kommentar til 2.6.6 Kommunalt udviklede valgfag

Det er i udgangspunktet glimrende med udvidede muligheder for valgfag i folkeskolen, og vi bifalder denne ændring omend kun under hensyntagen til kommentaren til afsnit 2.2.1.

Kommentar til 2.6.7 Dannelse af pædagogisk råd gøres frivilligt

Ifølge afsnit 2.6.7 foreslås det, at medarbejderinddragelse på skolerne skal tilrettelægges '...efter lokale ønsker og behov' (lovforslaget s. 33). Vi håber, at man politisk anser lærere som de mest centrale personer i arbejdet med at skabe god skole. Derfor virker det også besynderligt at foreslå fjernelse af bestemmelsen om oprettelse af pædagogisk råd. Vi anbefaler i stedet at lave en rammebeskrivelse for arbejdet i pædagogisk råd, som giver mulighed for lokal defineret udformning af, hvordan dette råd arbejder. Et forslag kan være at beskrive formålet med rådets arbejde og lade den lokale frihed handle om at leve op til det beskrevne formål. Vi finder det vigtigt, at det pædagogiske personale også er fælles om at diskutere pædagogiske emner i relation til udviklingen på egen skole. Et element heri er som det eksisterende, at der er noget positivt i, at lærerne som samlet gruppe kan stille

forslag til og rådgive ledelsen. Ikke mindst i lyset af lederens nye rolle og beføjelser er det vigtigt at fastholde pædagogisk råd som en sikring af et samlet pædagogisk fokus med et demokratisk afsæt.

Kommentar til 2.6.8 Mere fleksible rammer om klasselærerfunktionen

Det er lidt uklart, hvad det er, der politisk ønskes af klasselærerfunktionen. Hvis man ønsker at skabe nærhed og tryghed for elever i folkeskolen, er klasselæreren vigtig. Hvis der åbnes op for, at man lokalt skal beslutte både indhold og omfang i dette arbejde, vil dette helt grundlæggende pædagogiske arbejde komme i spil som én blandt mange ting, der skal prioriteres inden for en (mange steder stram) økonomisk ramme. Med de politiske tiltag og målsætninger på det faglige niveau, er det en reel bekymring eller frygt, at klasselærerarbejdet formelt set nedprioriteres, hvilket vil være katastrofalt for det samlede pædagogiske og didaktiske arbejde. Virkeligheden er, at elever og forældre ikke kan nedprioritere deres behov for en klasselærer, der har føling med klassens elever individuelt og som gruppe. Som kommenteret vedr. pædagogisk råd, vil det være fint med mulighed for lokale udviklingsarbejder omkring klasselærerfunktionen, men der må ikke findes den mindste risiko for, at der ikke er timer til dette arbejde. Mange lærere vil sandsynligvis lave arbejdet alligevel, da det ofte er basisarbejde for vellykket undervisning. Det er nødvendigt med en politisk stillingtagen til denne problemstilling af hensyn til elever, forældre og ikke mindst lærere.

Kommentar til 2.6.9 Holddannelse

Ingen kommentarer.

Kommentar til 2.7 Rådet for Børns Læring

Grundlaget for den foreslåede ændring af Skolerådet synes at hvile på hensyn, der snarere peger på realiseringen af politiske mål end folkeskolens formål. At man forudsætter, at der er 'behov' for at se børns læring fra 0-16 år i en sammenhæng, er problematisk i forhold til, at man samtidig opererer med et meget uklart læringsbegreb. Der findes desuden mængder af litteratur vedrørende faren ved en ensidig fokusering på læring (se fx Biesta, G: Læring Retur - Demokratisk dannelse for en menneskelig fremtid!), hvilket blot understøtter kritikken af at se de første 16 års pædagogiske institutioner som samlede enheder under en læringsparole.

Derudover er der ikke noget belæg for at reducere antallet af medlemmer i rådet eller for at ophæve visse medlemmers repræsentation. En nærmere beskrivelse af processerne i dette forhold og - især - argumenterne herfor efterspørges.

2.8 Lovforslagets indhold på ungdomsskoleområdet

Kommentar til 2.8.1 Samarbejde om eleverne med folkeskolen

Ingen kommentarer.

Kommentar til 2.8.2 Fælles ledelse

Se kommentar til 2.6.3

Kommentar til 2.8.3 Ungdomsskolens bestyrelse

Ingen kommentarer.

Kommentar til 2.9 Lovforslagets indhold på musikskoleområdet

Ingen kommentarer.

Kommentar til 2.10 Lovforslagets betydning for frie grundskoler

Vi undrer os over, at pædagogiske metoder her sideordnes med understøttende undervisning.

Enten må der i hele lovforslaget laves en præcisering af, hvorved den understøttende undervisning er at betragte som pædagogisk metode, eller også bør denne formulering udgå.

Hvis den understøttende undervisning præciseres og beskrives som metode, må der ligeledes argumenteres for, hvordan man politisk mener at kunne forsvare dette i forhold til lærernes metodefrihed.

Kommentar til 2.11 Lovforslagets betydning for udbud af kommunale fritids- og klubtilbud

Med forslaget her åbnes der op for, at kommunale fritids- og klubtilbud kun har åbent, efter at skoletiden slutter i folkeskolen. Dette kan naturligvis bidrage til et endnu større socialt skel mellem børn i folkeskole og børn i friskole, hvis sidstnævnte grundet ændrede åbningstider må vælge disse tilbud fra. Der argumenteres i reformforslaget for, at friskoler på den ene side selv kan oprette fritidstilbud med statsligt tilskud (overkommer ikke indvendingen, da man så stadig vil have et større socialt skel end med den nuværende løsning), og på den anden side ligeledes kan vælge at udvide skoledagen, hvilket dog går direkte imod den tanke, som mange friskoler er bygget på.

Kommentar til 3. Økonomiske og administrative konsekvenser for stat, regioner og kommuner

Ingen kommentar.

Kommentar til 4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Ingen kommentar.

Kommentar til 5. Administrative konsekvenser for borgerne

Ingen kommentar.

Kommentar til 6. Miljømæssige konsekvenser

Ingen kommentar.

Kommentar til 7. Ligestillingsmæssige konsekvenser for borgerne

I flere af formuleringerne i dette afsnit er der tale om rene generaliseringer, der derved bidrager til en forværring af den ligestillingsmæssige skævvridning, som man prøver at undgå. Ligeledes sluttes der fra '...flere drenge end piger' (lovforslaget s. 38) til 'Drengene i skolen er således ...' (lovforslaget s. 38), hvilket naturligvis ikke danner det bedste grundlag for et argument om, hvorvidt der er ligestillingsmæssige konsekvenser i reformforslaget.

Slutteligt skriver man, at forslaget er kønsneutralt i forhold til pigerne. For det første er det uklart, hvad der menes, når man kalder et forslag for kønsneutralt i forhold til et særligt køn? Dernæst må det præciseres, at såfremt der er tale om, at man mener, at forslaget ikke har ligestillingsmæssige konsekvenser for pigerne i folkeskolen, så tager man ikke højde for den relationelle ligestilling, der slår igennem. I og med, at man specifikt nævner en særlig undervisning som værende mere motiverende for drengene, så vil denne undervisning jo følgelig være at regne for mindre motiverende for pigerne. Således kan man altså ikke tale om et neutralt forslag, idet tiltagene netop vægtes som værende positive, idet de (forventeligt) bidrager til en højere motivation hos drenge end piger. Derudover kunne det måske være fordelagtigt at tale om objektive definitioner i forhold til begreber som motivation og lignende. Når disse begreber ikke defineres klart, bliver de let udsat for relationelle undersøgelser og tiltag som de nærværende.

Kommentar til 8. Forholdet til EU-retten

Ingen kommentar.

Kommentar til 9. Forholdet til internationale konventioner

Vi er skeptiske og undrende overfor ministeriets vurdering af, at skolebørn med lovforslaget får opretholdt deres ret til hvile og fritid. I hvert fald må det konkluderes, at der med lovforslaget bliver sendt et signal til elever i folkeskolen om, at de skal være i gang med faglig kvalificering af sig selv i mange timer hver dag, samt at fritidsprægede aktiviteter har som primær funktion at understøtte en såkaldt faglig udvikling. Dermed gives fritidsaktiviteter ingen betydning og kvalitet i sig selv, hvilket vi mener, er meget uheldigt for børns almene dannelse og udvikling.

Derudover understøtter det samlede forslag en tænkning om, at det er ok at arbejde hele tiden, og at alt, hvad man som menneske foretager sig uden for hjemmet, bør handle om at kvalificere og dygtiggøre sig af strategiske grunde ift. uddannelse og senere erhverv. Når man på voksenniveau kigger på problemer med stress og udbrændthed, jobs, der fylder for meget i mange menneskers liv, etc., mener vi, at der er et overordnet dannelsesmæssigt problem, som måske ikke direkte bryder med internationale konventioner, men som er u hensigtsmæssig og i hvert fald ikke løfter og udvikler hensigten i fx børnekonventionens artikel 31.

Kommentar til 10. Hørte myndigheder og organisationer

Vi undrer os over ikke at være på ministeriets liste over organisationer, der bør høres i forbindelse med et lovforslag på skoleområdet.

Kommentar til 11. Sammenfattende skema

Ingen kommentar.